

NAKİ TEZEL'İN TÜRK MASALLARI ADLI ESERİNDEKİ KAHRAMANLARIN ROLLERİNİN İNCELENMESİ

Erva BAĞCI

Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi

ÖZET

Masal, kültür ve eğitim perspektifinde çocuğun gelişmesinde önemli rol oynayan materyallerden biridir. Masalla büyüyen çocuk, hayata dair gerçekleri somut örneklerle önceden öğrenir. Bu araştırma, tarama modeline dayalı betimsel bir çalışmadır. Çalışmada masal kavramı tanımlandı ve bir masalda bulunması gereken özellikler belirlendi. Daha sonra Naki Tezel'in yurdun çeşitli bölgelerinden derleyip, yazdığı "Türk Masalları" kitabındaki 23 masal incelendi. Masal kahramanları tek tek tespit edildi. Tespit edilen kahramanların masaldaki rolleri belirtildi. Ayrıca, masal kahramanlarının ve masaldaki olumlu-olumsuz iletilerin, çocuğun gelişimi ve psikolojisini hangi açıdan etkilediği açıklanmaya çalışıldı.

Anahtar Sözcükler: Masal, Türk masalları, Naki Tezel, kahramanların rolleri.

AN INVESTIGATION OF THE ROLES OF HEROES IN THE BOOK OF NAKI TEZEL'S TURKISH FABLES

ABSTRACT

A fable is one of the teaching materials playing significant roles on the child's development in the perspective of education and culture. A child growing up with fables learns realities of life in advance by concrete examples.

This research is the descriptive study based on scanning model. In this study, the concept of fable was defined, and the necessary qualities which it must have were determined. Later, 23 fables in the book of Turkish Fables written and collected by Naki Tezel from various regions of Turkey were studied. Heroes in each fable were separately determined. The roles of defined heroes in the fables were also described. Moreover, it was tried to explain that at what perspective do the heroes and positive and negative messages in the fables influence to the child's development and psychology.

Key Words: Fable, Turkish Fables, Naki Tezel, roles of heroes.

GİRİŞ:

Çocuk edebiyatı ürünlerinin başında masal gelmektedir. Birçok çocuk okul öncesi dönemde ailelerinin anlattığı, okuduğu masallar sayesinde bu edebî ürünle tanışmış olarak eğitimine başlar.

Çocuk eğitimi ve çocuğun gelişimi açısından çok önemli bir yere sahip olan masalla ilgili günümüze kadar birçok tanım yapılmıştır. Örneğin; Püsküllüoğlu masalı, "Halkın ortak yaratısı olarak ağızdan ağza, kuşaktan kuşağa aktarılan, cin, peri, dev gibi olağanüstü kişileri olan, olağanüstü olaylara yer veren, genellikle bir tekerleme ya da "Bir varmış, bir yokmuş..." gibi

sözlerle başlayan bir tür...” (Püsküllüoğlu, 1994: 717) olarak tanımlarken, Sakaoğlu ise “Kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu halde dinleyicileri inandırabilen bir sözlü anlatım türüdür” (Sakaoğlu, 1999: 2) şeklinde tanımlar. TDK sözlüğünde ise masal, “Çocuklara anlatılan ve çoğu olağanüstü olayla süslenmiş bulunan ilgi çekici hikâye” (TDK,1969: 512) olarak tanımlanır.

Çocuk eğitimi, engellenme, kurallar koyma, yasaklama şeklinde değil; eğlenme ve hoşça vakit geçirme şeklinde olmalıdır. Bu amacı gerçekleştirmenin bir yolu da hem eğitici hem de eğlendirici bir edebî tür olan masalla mümkündür. Ayrıca masal okuyan- dinleyen bir çocuk, eğlenirken:

-Kültürel ve evrensel değerleri öğrenir.

-Düşünce ve hayal dünyası gelişir.

-Kendini keşfetme olanağı bulur (Karakter gelişimi için deneyimler edinir).

-Dil becerileri (Okuma becerisi, konuşma becerisi, yazma becerisi, dinleme becerisi) gelişir.

-Masallarda sıkça kullanılan iyi- kötü, güzel- çirkin, doğru- yanlış, zengin- fakir, büyük- küçük, uzun- kısa gibi zıt anlamlı kelimeleri ve bunların doğru kullanımlarını öğrenir.

-Dürüstlük, çalışkanlık, yardımseverlik, adalet, tutumluluk, sorumluluk gibi erdemlilik içeren kavramları öğrenir. Çocuk farkında olmadan bu kavramlara yönelir, bunları, hayatına ve kişiliğine yerleştirir.

-Kelime serveti artar.

-Okumayı zevk ve alışkanlık haline getirir.

“Masallardaki hayal dünyası, çocuğu gerçeklikten koparmadığı gibi onun gerçek dünyaya ilişkin bilgiler edinmesini sağlar. Masallara dikkat edildiğinde gerçek yaşama dair bütün izler görülür. Yoksulluk, dolandırıcılık, aldatma, kandırma, paylaşma, yardımlaşma, dayanışma insanların günlük hayatı içinde sıkça karşı karşıya kaldığı durumlardır. Bu açıdan masalların, gerçek yaşamla bağlantılı, sosyalleşmeyi sağlayan bir anlatı türü olduğu da söylenebilir. Çocuklar, masallardan edinilen deneyimler aracılığıyla yaşama dair durumları, insan ilişkilerini gözler, yaşama dair ipuçları edinir, kendini tanır ve davranışlarına yön verirler. Onlara kazandırılmak istenen davranışlar, değerler, iletiler, bilgiler masallardaki olaylar aracılığıyla somut hale getirilir. Bu da sanatsal bir kurguyla ortaya konur” (Çetinkaya, 2007: 33).

Çocuklar İçin Seçilen Masallarda Bulunması Gereken Özellikler

Çocuklarda masal sevgisi 2-3 yaşlarında başlar ve ilköğretimin ilk yıllarında da devam eder. Çocuklar, masallardan, masaldaki geçen olaylardan ve masal kahramanlarından etkilenmektedir. Bu yüzden yaş özelliklerine ve hayal güçlerine hitap eden bu edebî türü zevkle okurlar. Burada önemli olan çocuğun gelişimine uygun olan eserlerle, çocuğun kitaba karşı olan ilgi ve sevgisini artırmaktır. Anne babaların ve eğitimcilerin, çocuk kitaplarını seçerken dikkatli

davranmaları gerekmektedir. Seçilen kitaplar gerek kapak, cilt, ağırlık, büyüklük, punto, sayfa aralığı, resim gerekse dil, konu, eğitim ve estetik özellikleriyle çocukların gereksinmelerine uygun olmalıdır. Bu özelliklere dikkat edilmezse, çocukların okumaya karşı önyargı oluşturmalarına neden olunabilir.

Biçimsel Özellikler

Masal kitaplarının biçimsel yapısı, çocukların ilgisini çeken ilk unsurdur. Kitaplar, bilgi ve beceri kazandırmanın yanı sıra, estetik beğeni oluşturmada da etkili olan temel bir kaynaktır. Bu nedenle çocuklara masal kitapları seçerken, şu biçimsel özellikleri göz önünde bulundurmak gerekir:

1. Kitabın kapağındaki yazılar, resimler, seçilen renkler, renklerin canlılığı ve parlaklığı, bunların yerleştiriliş şekilleri çok önemlidir. Çocuklar çoğunlukla kitabın kapağındaki resme bakıp kitap tercihinde bulunmaktadırlar. Kapak düzenlemesinde “yazar kimdir, kitabın adı ve konusu nedir, yayınevi hangisidir”, kolaylıkla görülmelidir.
2. Kitabın kapağı kalın karton üzerine selefona kaplı olursa, hem albeniyi hem de dayanıklılığı artırır. Ayrıca dikişli kitaplar da, daha uzun ömürlü olur.
3. Çocuklar, büyük boy ve çok kullanışlı küçük boy kitaplardan hoşlanmaktadırlar (Kantarcıoğlu, 1991: 45). Masal kitaplarında kullanılan kâğıt, birinci hamurdan ve kaliteli olmalıdır. Eğer seçilen kâğıt ucuz, kalitesiz ve gramajı düşükse üzerine uygulanacak baskıyı kaldıramaz. Renkler birbirine karışır, kâğıt yıpranır. Bu da kitabın kalitesini düşürür, ayrıca kâğıt parlak olmamalı, mat olmalıdır. Bu iki unsur, çocuğun gözünü yorar. Ayrıca ince gramajlı kâğıt seçimi, ön sayfadaki resimlerin ve yazıların diğer sayfalara geçmesine neden olacaktır. Bu durum, çocuğu belki de o kitabı okumaktan vazgeçirecek önemli bir unsurdur. Bu nedenle masal kitabı seçerken gramaja dikkat etmek gerekir (Çetinkaya, 2007: 37).
4. Harf büyüklüğü, çocukların bir metni okumalarında etkili olan başka bir etmendir. Punto büyüklükleri yaş düzeylerine uygun olmalıdır.
5. Kitaplarda kullanılan sözcüklerin ve satırların arası normal aralıkta olmalı, sayfa kenarlarında geniş boşluklar bırakılmalıdır (Kantarcıoğlu, 1991: 45).
6. Resim-yazı ilişkisine, dikkat edilmesi gerekir. Masal kitaplarında kullanılan resimlerin, metinde anlatılanlarla uygun olması, hem anlatımı hem de anlamayı güçlendirir.

İçerik Özellikleri

Kitapların biçimsel özellikleri kadar, içerik özellikleri de önemli bir etki yaratmaktadır. Dili düzgün olmayan, anlatımı bozuk olan, estetik zevk taşımayan, konusu yaş grubunun ilgi ve seviyesine uygun olmayan masal kitapları, çocukların kitapla ilişkisini olumsuz etkileyecektir.

Çocukların yaş, ilgi, ihtiyaç ve gelişim düzeyleri dikkate alınarak seçilen masal kitaplarında şu içeriksel özellikler bulunmalıdır:

1. Öncelikle masalların dili sade olmalı, anlatımda duruluğa ve akıcılığa dikkat edilmelidir.
2. Kullanılan cümleler çok uzun olamamalıdır.
3. Masalarda kullanılan sözcüklerin ve deyimlerin, yaş grubuna uygun olmasına dikkat edilmelidir.
4. Masallar, dilin kurallarının sezdirilmesinde etkili bir araçtır. Bu yüzden çocuklara önerilen masal kitaplarında dilbilgisi bakımından yanlışların bulunmamasına, yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine dikkat edilmelidir.
5. Masalarda mutlaka çocukların seviyelerine uygun, örnek davranış kazandırabilecek, evrensel değerleri hatırlatacak bir tema bulunmalıdır.
6. Seçilen masallar, daima mutlu sonla bitirilmelidir. İyiler ödüllendirilmeli, kötüler cezalandırılmalıdır.
7. Çocukları korkutacak konu ve kahramanlardan özellikle kaçınılmalıdır (Çetinkaya, 2007: 39-40).

Yavuz'un (2002: 153) "Bir insana anadilini; anlatımı, ikilemeler, benzetmeler, uyaklar, deyimler, atasözleri vb. gibi konuşma dilinin bütün incelikleriyle zenginleştirilmiş masallardan daha iyi, sözlü veya yazılı hangi edebiyat ürünü öğretebilir ki?" ifadesindeki gibi masal, çocuk eğitimi için vazgeçilmezdir. Masal içeriğiyle, verdiği mesajlarla ve içindeki karakterlerle değerlendirilmeli ve bu özelliklere dikkat edilerek çocuklara anlatacağımız veya okutacağımız masallar seçilmelidir.

Masalın eğitimdeki yeriyle ilgili tez çalışmaları olmasına rağmen, masal kahramanlarının rollerinin incelenmesi ve çocuklar üzerindeki etkisini konu alan bir eser bulunmamaktadır. Yapılan bu çalışma ile alanımızdaki bu eksikliğin giderilmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem

Hazırlanan bu çalışma, Naki Tezel'in başta özellikle İstanbul ve Ankara olmak üzere, yurdun çeşitli bölgelerinden derlediği 23 (yirmi üç) masaldaki kahramanların rollerini belirlemeye yöneliktir.

Bu araştırma, tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Var olan bir durumu, var olduğu hâliyle betimlemeyi amaçlayan bu yaklaşımda, ilişkisel türden bir tarama yapılarak araştırmanın kapsamını oluşturan tüm masallar incelenmiş, kahramanlar tespit edilmiştir. Tespit edilen kahramanların masaldaki rolleri belirtilmiştir.

Bu araştırmanın kapsamını Naki Tezel'in yazdığı iki ciltlik "Türk Masalları" kitabındaki 23 masal oluşturmaktadır.

1.Peri Kızı

1.1.İnsanlar

İnsan kahramanların başında delikanlı gelmektedir. İlk olarak delikanlı, köylü kadının kızıyla evlenmek isteyen bir genç olarak karşımıza çıkar. Daha sonra peri kızıyla evlenen delikanlı, peri kızını odaya kapatarak ona kötülükte bulunmuştur. Masalın sonunda peri kızıyla konuşup, barışırlar.

Diğer kahraman ise köylü kadındır. Köylü kadın, delikanlının sorduğu soru karşısında onunla dalga geçer ve delikanlıya yalan söyler. Sonra da bu yalanını düzeltmek yerine yalanını devam ettirir. Olumsuz özellikler taşıyan bir kahramandır.

Delikanlının üç tane de ablası vardır. Bu üç abla (büyük abla, ortanca abla, küçük abla) masal boyunca peri kızını kıskanırlar ve peri kızının yaptığı olağanüstü davranışları yapmaya çalışırlar. Sonunda kıskançlıklarının kurbanı olurlar ve hepsi ayrı ayrı cezalarını çekerler.

Son kahraman ise delikanlının annesidir. Delikanlının annesi, masalda yardımcı kahraman olarak yer alır. Sadece peri kızını delikanlıya isterken masalda ismi geçer.

1.2.Olağanüstü Varlıklar

Olağanüstü bir varlık olan masalın asıl kahramanı, peri kızıdır. Peri kızı diğer iki kardeşleriyle denizde yaşarken denize atılan oltayla, dünya hayatını merak ettiği için dünyaya çıkmıştır. Daha sonra delikanlıyla evlenen peri kızı, masal boyunca gösterdiği olağanüstü özellikleri vardır. Bunlar, parmaklarını balık gibi kızartması, ateşe gel deyince ateşin gelmesi, yağ küpü ve bal küpüyle konuşup onları çarşıya göndermesi gibi...

Diğer olağanüstü varlıklar ise, yağ küpü ve bal küpüdür. Bu iki varlığın olağanüstü özellikleri peri kızıyla konuşup, sanki insanmışlar gibi pazara yürüyerek gitmeleridir.

1.3.Çocuk Eğitimi Açısından Olumlu İletiler

- Kıskançlık, güzel bir davranış değildir. Kıskançlık yaparak başkalarına zarar veren kişiler, sonunda kendileri zarar görebilir.
- Çevremizdeki insanların dinlemeden haksız olduklarını düşünmek ya da onları yargılamak doğru değildir.

1.4.Çocuk Eğitimi Açısından Olumsuz İletiler

- Delikanlının ablalarının yanarak, boğularak ölmeleri, büyük ablasının ise parmaklarını yağda kızartması çocukları psikolojik olarak olumsuz açıdan etkileyecek unsurlardır.

2.Kısmetimi Arıyorum

2.1.İnsanlar

Masalda ilk olarak padişahın bahsedilmektedir. Padişahın üç oğlu vardır. En büyük oğlu Kaya, ortanca oğlu Yalçın ve en küçük oğlu Acar'dır. Masalda Acar'ın başından geçen olaylar anlatılmaktadır. Padişah ölünce ülkenin başına padişahın vasiyetiyle en büyük oğlu Kaya, geçecektir. Ancak baş vezir

padişahın ölümünü fırsat bilerek ülkenin başına kendi geçer, padişahın oğulları Kaya ve Yalçın'ın başlarını kestirtir. Küçük oğlan Acar ülkeden kaçarak kurtulur.

Acar cesur, adaletli, arkadaşlarına değer veren bir kişidir. Masalda iki iyi arkadaş edinir. Masalın sonuna doğru genç ve güzel bir kızla tanışıp evlenir. Masaldaki olumsuzluklardan ve başına gelen kötü durumlardan babasının ona bıraktığı sihirli kılıç sayesinde kurtulur.

Bir başka karakter de, Acar'ın sevip evlendiği genç ve güzel kızdır. Bu güzel kız, yaşadığı ülkenin padişahının kızıdır. Genç kız, tecrübesizliği sonucu cadı karının eline düşer. Masalın sonunda Acar ve arkadaşları güzel kızı kurtarırlar.

Yardımcı karakterler ise Acar'ın Alev'le gittikleri memleketin padişahı ve bu padişahın düşmanlarıdır. Padişahın ülkesi bir başka ülke ile savaş halinde. Acar, bu iyi kalpli padişahı, düşmanlarından kurtarır.

2.2. Olağanüstü Varlıklar

Masalda ilk karşımıza çıkan olağanüstü karakter padişahın Acar'a bıraktığı kılıcın içinden çıkan on Arap devdir. Bu devler, kılıcı çeken kişinin istediği her şeyi yapabilen olağanüstü karakterlerdir. Bu devlerin bir dudakları yerde, bir dudakları gökte korkunç yaratıklardır.

Masalın bir diğer olağanüstü karakteri ise Ateş'tir. Ateş, Acar'ın ülkesinden kaçtıktan sonra karşısına çıkan konağın sahibidir. Ateş'in olağanüstü özelliği, yeryüzündeki bütün kurtlar ve kuşların, onun emri altında olmasıdır. Canı istediğinde nerede, nasıl bir olay olduğunu bir ısıklık sesiyle öğrenebilme özelliği vardır. Acar'la çok iyi arkadaş olurlar ve beraber kismetlerini aramaya çıkarlar. Daha sonra Ateş, Acar'la gittikleri bir şehirdeki valinin kızıyla evlenir. Masalın sonunda da Ateş, Acar'ın ve eşinin kurtulmasına yardımcı olur.

Acar, Ateş evlendikten sonra yolculuğuna devam eder. Mağaraya benzeyen bir evde oturan Alev adında biriyle tanışır. Alev'in istediği zaman, yerin altında ne olup bittiğini anlayabilme özelliği vardır. Acar'la çok iyi arkadaş olurlar ve beraber kismetlerini aramaya çıkarlar. Daha sonra Alev de, Ateş gibi, Acar'la gittikleri ülkedeki padişahın kızıyla evlenir. Masalın sonunda da, Alev ve Ateş Acar'ın ve eşinin kurtulmasına yardımcı olur.

Acar'ın eşi, güzel kızı kaçıran Koca Karı, kötü kalpli bir cadıdır. Bu cadının, küpü, araba olarak kullanma ve küpün üstüne oturup küple uçma gibi olağanüstü özellikleri vardır.

2.3. Çocuk Eğitimi Açısından Olumlu İletiler

- Arkadaşlık ve dostluğun önemi vurgulanmış, dostların kötü günlerinde birbirlerinin yanında olup, birbirlerine destek olması gerektiği belirtilmiştir.
- Zor durumda olan kişilere yardım edilmesi gerektiği anlatılarak, yardımlaşmanın önemi belirtilmiş, karşılıksız iyilik yapmanın bir gün mutlaka bize fayda sağlayacağı mesajı verilmiştir.

- Masalda günlük hayatta karşımıza çıkabilecek olan art niyetli kişilere karşı dikkatli olunması gerektiği vurgulanmaktadır.

2.4. Çocuk Eğitimi Açısından Olumsuz İletiler

- Masaldaki bir dudağı yerde bir dudağı gökte korkunç devler, baş vezirin Kaya ve Yalçın'ın başlarını kestirtmesi çocukları korkutup, ruhsal açıdan zarar verecek iletilerdir.

3.Peynir Tulumu

3.1.İnsanlar

Masalın başında peynir tulumunun yuvarlanarak evine gittiği kişi, Kocakarı'dır. Kocakarı, masal boyunca peynir tulumunun evlenmesi için ona yardım eder. Padişahın kızlarını, peynir tulumu için sultandan ister.

Sultan ise peynir tulumuyla kızlarının evlenmesi için Kocakarı'yla pazarlık eder. Kızlarıyla evlenmesine karşılık peynir tulumundan inciler, gümüşler, altınlar ister.

Padişahın üç kızı vardır. İlk önce büyük kız, daha sonra ortanca kız, peynir tulumuyla evlenir ama evlendikleri gece ikisi de peynir tulumunu küçümseyerek tekme atıp onu bırakırlar. Küçük kız, ablalarına göre daha güzel, daha nazlıdır. O, peynir tulumunu küçümsemez onu sever, kırk gün kırk gece düşünleri olur.

3.2.Olağanüstü Varlıklar

Masalın başkahraman peynir tulumu, aslında güzel, yakışıklı bir delikanlıdır. Ancak masalın başında şişman, kısa boylu, yusuvarlak, tostoparlak bir delikanlı olara karşımıza çıkar. Peynir tulumunun olağanüstü özelliği yuvarlanarak istediği yere gitmesi, insanlarla peynir tulumu şeklinde konuşabilmesidir.

Diğer bir olağanüstü kahraman ise, peynir tulumunun annesi olan Dev Ana'dır. Dev Ana, insanları yiyerek beslenir.

3.3.Çocuk Eğitimi Açısından Olumlu İletiler

- Bu masalla dış görünüşe bakarak kişileri değerlendirmenin yanlış olacağı düşüncesi verilmektedir.
- Kıskançlığın kötü bir özellik olduğu belirtilmiş, kıskanç kişilerin kıskançlıklarının zararını kendilerinin görecekleri vurgulanmıştır.

3.4. Çocuk Eğitimi Açısından Olumsuz İletiler

- Peynir tulumunun Dev Ana'sı insan yeme özelliğine sahiptir. Bu çocukları korkutup psikolojik açıdan etkileyecek bir özelliktir.

4.Kara Kedi

4.1.İnsanlar

Masalda ilk olarak padişah ve sultandan bahsedilmektedir. Padişahın evlenme çağında olan, dünya güzeli üç kızı vardır. Padişah ve sultan, kızlarının evlenmesi için altın küre yaptırıp bu küreyi kızlarına attırarak eşlerini seçmelerini isterler.

Büyük kız ve ortanca kız kürenin gittiği kulübedeki kara kediye kötü davranıp, kediyi döver. Bu iki kız kardeş kiskanç, kötü niyetli kızlardır.

Padişahın küçük kızı ise ablalarının kendinden önce gittiği kulübeye gider, fakat ablalarının yaptığı gibi kara kediye kötü davranmaz. Aksine kara kediyi sever, geceleri ona sarılıp uyur. Peri kızını ve bebeğini kurtarır. Küçük kız iyiliksever, sevecen bir kişidir.

4.2. Olağanüstü Varlıklar

Masalın en önemli varlığı olan kara kedi aslında yakışıklı bir delikanlıdır. Peri kızından kaçmak için zaman zaman kara kedi olur. Kara kedi de iyi huylu, padişahın küçük kızını seven ve masalın sonunda küçük kız ile evlenen bir karakterdir.

Peri kızı ise melekler kadar güzel, uzun, sırma saçlı biridir. Saray ve sarayın içindeki bütün mal mülk onundur. Peri kızı, küçük kız, kendisini ve bebeğini kurtardığı için sarayını delikanlıyla küçük kıza verir. Onun, bir anda gözden kaybolma gibi olağanüstü özellikleri vardır.

4.3. Çocuk Eğitimi Açısından Olumlu İletiler

- Masalda aile hayatında anne babanın rolüne de değinilmekte, anne ve babaların her zaman evlâdının iyiliğini isteyeceği ve onları merak edeceği ortaya konmaktadır.
- Yine bu masalla çocuklara cömertlik, iyilik yapma gibi olumlu kişilik özellikleri kazandırılmaktadır.
- Bu masal ile zor durumda kalan insanlara yardım etmenin vereceği hazzın, çok büyük olduğu belirtilerek, yardımseverlik eğitimi verilmektedir.
- Masalda kiskançlığın ve bencilliğin zararını, kişinin yine kendisinin göreceği örneklenilerek, çocuklar günlük hayatın gerçeklerine karşı bilinçlendirilmiştir.

4.4. Çocuk Eğitimi Açısından Olumsuz İletiler

- Padişahın büyük ve küçük kızının kediyi dövüp, tekmeleyip işkence etmesi, hayvan sevgisi açısından olumsuz bir örnektir.

5. Kırkıncı Oda

5.1. İnsanlar

Masalda adı geçen ilk kişiler, kaplan adamın annesi ve babasıdır. Kaplan adam yeni doğduğunda babası ormanda odun kesmeye gittiği zaman, annesi onu alır ve dere kenarına götürür. Annesi dereye düşüp ölür.

Diğer bir karakter ise şehzadedir. Şehzade ormana ava gittiği zaman, kaplan adamı bulup onu saraya getirir. İyi kalpli biri olan şehzade kaplan adamı sever, onunla ilgilenir.

Padişah ilk başta kaplan adamı sevmez, ama daha sonra kaplan adamın ülke ve torunu için yaptığı fedakârlıkları görüp ona başkomutanlık makamı verir ve oğlundan ayırtmaz.

Bilge ise padişahın torunudur. Arap adam tarafından kaçırılmış olan Bilge iyi kalpli, güzel bir kızdır.

Yardımcı karakter olarak ise üç çocuk karşımıza çıkar. Kaplan adam, Bilge'yi kurtarmak için Arap adamın yanına giderken yolda üç çocukla karşılaşır. Bu üç çocuk, babalarından kalan koyun postunu ve kamçıyı paylaşamazlar ve kaplan adamdan fikir isterler. Kaplan adam, bu üç çocuğa altın verip postu ve kamçıyı satın alır, onlara yardım eder.

5.2. Olağanüstü Varlıklar

Masalın ana karakteri kaplan adamdır. Annesi öldükten sonra ormanda onu ağlarken bulan anne kaplan, kaplan adamı sahiplenir. Onu evlatlarından ayrı tutmaz ama büyüdükçe kaplan adamın yavruları gibi olmadığını fark edip onu terk eder. Kaplan adam, kaplanların yanında büyüdüğü için konuşmayı bilmez, fiziksel olarak normal insanlardan çok daha güçlü ve büyüktür. Şehzade, kaplan adamı saraya aldıktan sonra yavaş yavaş normal insanlar gibi konuşmaya, yemek yemeye başlar. İyi kalpli ve yardım sever biri olan kaplan adam padişahın torununu kurtarır.

Masalın diğer önemli kahramanlarından biri de Arap'tır. Arap padişahın torununu kaçıran kötü karakterli, yalancı biridir. Arap, yedi canlıdır. Canı ve gücü Domuz Dağı'ndaki bir domuzun karnındaki güvercinlerdedir. Masalın sonunda, yaptığı kötülüklerin cezasını çeker.

Dev anası ve kırk oğlu ise büyük bir evde yaşayan, insan eti yiyen canlılardır. Kaplan adamın gücünden korktukları için şehzadeye ve kaplan adama zarar vermezler. Dev anası ve kırk oğlu, kaplan adam, Bilge kızı kurtarana kadar şehzadeyi evlerinde misafir ederler.

Padişahın sarayındaki kırk sihirli odada birbirinden farklı olağanüstü özelliklere sahip varlıklar vardır: Güvercin gibi uçan peri kızları, karıncaların kralı gibi...

5.3. Çocuk Eğitimi Açısından Olumlu İletiler

- Masalın başında kaplan adamın annesi ve babası arasında, aile içinde yapılan görev dağılımından bahsedilmektedir. Bu örnek, herkesin ailesinde bir görevi olması gerektiği ve yardımlaşmanın önemini vurgulamaktadır.
- Kaplan adam sarayın gizli odalarını gezerken paranın değil, sağlığın her şeyden önemli olduğunu vurgulamaktadır.
- Masalda, doğru sözlü olmanın ve verilen sözü tutmanın güzel bir davranış olduğu belirtilmiş, böylece çocuklara güzel ahlakın önemi vurgulanmıştır.

5.4. Çocuk Eğitimi Açısından Olumsuz İletiler

- Masalda, güvercinin kafasını koparılması, kaplan adamın bileğinin kopup kan fışkırması, Arap'ın canının cehenneme yollanmak istemesi gibi çocuk psikolojisini olumsuz etkileyecek, çocukların korkmasına sebep olacak birçok negatif durum anlatılmaktadır.

6. Bir Göze Bir Gül

6.1. İnsanlar

Masalda adı geçen ilk kahraman, padişahdır. Padişah evlenme çağında olan bir gençtir.

Sultan ise padişahın annesidir. Oğluna evlenmesi için istediği kızı gidip ailesinden ister.

Masalın kötü karakterleri ise üvey anne ve onun kızıdır. Bu iki kişi yalancı, kötü niyetli ve insanlara zarar verecek karakterde olan bireylerdir. Üvey anne padişahla çirkin kızının evlenmesi için üvey kızının gözlerini çıkarır ve onu ormana bırakır. Yalanlarıyla padişahı kandırıp öz kızını onunla evlendirir.

Ormandaki ihtiyar kişi ise yardımsever, iyi niyetli bir adamdır. Ağladıkça gözlerinden inciler dökülen, güldükçe yanaklarında güller açan güzel kızı ormanda ağlarken bulduğunda ona yardım eder, evladı gibi sever, babalık yapar.

6.2. Olağanüstü Varlıklar

Masalımızın olağanüstü kişisi, ağladıkça gözlerinden inciler dökülen, güldükçe yanaklarında güller açan güzel kızdır. Ayrıca bu güzel kızın gözlerini çıkarıp tekrar takması olağanüstü bir davranıştır. Bu güzel kız sevecen, iyi niyetli, kötülük düşünmeyen bir kızdır.

6.3. Çocuk Eğitimi Açısından Olumlu İletiler

- Bu masal ile zor durumda kalan insanlara yardım etmenin vereceği hazzın çok büyük olduğu belirtilerek, yardımseverlik eğitimi kazandırılmaktadır.
- Masalda kıskançlığın ve bencilliğin zararını kişinin yine kendisinin göreceği örneklendirilerek, çocuklar günlük hayatın gerçeklerine karşı bilinçlendirilmişlerdir.
- Yapılan haksızlıkların, söylenen yalanların bir gün mutlaka ortaya çıkıp, o yalanı söyleyen kişilere zarar vereceği mesajı verilmektedir.

6.4. Çocuk Eğitimi Açısından Olumsuz İletiler

- Üvey annenin, güzel kızdan gözünü çıkartmasını istemesi çocuk psikolojisini olumsuz açıdan etkileyip, çocukları korkutacak bir özellik olarak tespit edilmiştir.

7. Altın Bülbül

7.1. İnsanlar

Ülkesini seven, iyi kalpli padişahın üç oğlu vardır. Padişah oğullarına çok düşkündür. Padişahın büyük ve ortanca oğulları yalancı, kardeşlerini kuyuda bırakacak kadar acımasız ve kötü kalplidir.

Padişahın küçük oğlu ise ağabeylerine benzemez. O korkusuz, cesur, yiğit, iyiliksever ve doğru sözlü bir gençtir. Ayrıca masal boyunca babasına verdiği sözü tutmak için çabalar durur.

Yedi canlı ve sekiz canlı devlerin sarayında, iki genç ve güzel kız vardır. Bu kızlar, iyi kalpli, yardımsever kızlardır. Padişahın küçük oğlu

devlerin sarayına geldiğinde bu iki güzel kız, genç adama yardım eder, ona yemek ve yatacak yer verirler.

7.2. Olağanüstü Varlıklar

Padişahın küçük oğlunun yolda karşılaştığı Hızır Dede karakterinin bir anda ortadan kaybolma gibi olağanüstü özellikleri var. Hızır Dede, iyi kalpli insanlara yardım eden, onlara zor durumlarında yol gösteren yaşlı bir insandır.

Masaldaki diğer olağanüstü kahramanlar ise devlerdir. Bu devlerin bir tanesi yedi canlı, bir tanesi sekiz canlı, diğeri ise dokuz canlıdır. Dokuz canlı dev, devlerin anasıdır. Bu devin yedi tane oğlu vardır. Bu devler çok büyük, insan yiyen varlıklardır.

Son olağanüstü varlığımız ise peri kızıdır. Peri kızının sihirli aynadan her şeyi görmek ve bir yerden bir yere anında gidebilmek gibi olağanüstü özellikleri vardır.

7.3. Çocuk Eğitimi Açısından Olumlu İletiler

- Bu masal ile zor durumda kalan insanlara yardım etmenin vereceği hazzın çok büyük olduğu belirtilerek, yardımseverlik eğitimi kazandırılmaktadır.
- Masalda çıkarıcı davranmanın ve bencilliğin zararını kişinin yine kendisinin göreceği örneklendirilerek, çocuklar günlük hayatın gerçeklerine karşı bilinçlendirilmektedir.
- Bir şeyden yılmamanın ve verilen sözü yerine getirmenin önemi ve doğruluğu vurgulanmaktadır.

7.4. Çocuk Eğitimi Açısından Olumsuz İletiler

- Kafasını kesmek, kan fişkırmak, kulaklarını kesmek gibi ifadeler çocuk psikolojini olumsuz etkileyecek unsurlardır.

8. Bahtiyar'la Hoptiyar

8.1. İnsanlar

Masala bir ülkenin padişahından ve padişahın kızından bahsedilerek başlanmaktadır. Padişah kızına düşkün, onun her istediğini yapan, kızının üzülmesine dayanamayan bir babadır. Kızı ise nazlı, güzeller güzeli, evin tek çocuğudur. Ayrıca padişahın kızının, onun hiç yanından ayrılmayan, onu seven bir dadısı vardır.

Padişahın ülkesinde annesiyle beraber yaşayan Keloğlan adında bir genç yaşamaktadır. Keloğlan fakir bir gençtir. Padişahın kızının isteği üzerine yaptırılan hamama annesiyle birlikte giderek yıkanır, orada padişahın kızıyla tanışıp, ona yardım ederler.

Bahtiyar'ın anne ve babası ise, çocukları küçük yaşta kaçırıldığı için evlat hasretiyle üzüntü içinde yaşamaktadırlar.

8.2. Olağanüstü Varlıklar

Olağanüstü varlıklarımız ise iki güvercindir. Bu güvercinlerden birinin adı Bahtiyar'dır. Padişah oğlu olan Bahtiyar'ı küçükken Kaf Dağı'nın ardındaki

peri padişahının kızı kendisine eş olsun diye kaçırmıştır. Onun eşi olmayı kabul etmeyen Bahtiyar'ı ceza olarak güvercine dönüştürmüştür. Bahtiyar'ın istediği zaman insan istediği zaman güvercin olma özelliği vardır. Bahtiyar, padişahın güzel kızına âşık olur ve onunla evlenir. Hoptiyar adında güzel bir çocukları olur.

8.3. Çocuk Eğitimi Açısından Olumlu İletiler

- Bu masal ile zor durumda kalan insanlara yardım etmenin vereceği hazzın çok büyük olduğu belirtilerek, yardımseverlik eğitimi kazandırılmaktadır.
- Masalda ayrıca aile hayatında anne babanın rolüne değinilmekte, anne ve babaların her zaman evlâdının iyiliğini isteyeceği ve onları merak edeceği ortaya konmaktadır.

8.4. Çocuk Eğitimi Açısından Olumsuz İletiler

- Padişahın kızının eşyalarını güvercinin kaçırması, hırsızlık davranışı olarak olumsuz bir örnek teşkil etmektedir.

9. Kırk Arap

9.1. İnsanlar

Masalda padişahın ve onun üç kızından bahsedilmektedir. Padişah veziriyle gezinirken tesadüfen gördüğü büyük sarayda kimin yaşadığını merak eder ve kızlarını tek tek bu saraya gönderir. Kızlarından saraydaki altın sandalyeye oturup gördüklerini kendisine anlatmalarını ister.

Padişahın büyük ve ortanca kızları korkak ve paylaşmayı sevmeyen karakterde kişilerdir.

Padişahın küçük kızı ise cesur, sabırlı, güzel, hamarat bir kızdır. Saraydaki devden korkmaz, her gün güzel yemekler pişirir. Masalın sonunda sarayın sahibi olan padişahla evlenir.

9.2. Olağanüstü Varlıklar

Masaldaki olağanüstü kahramanlardan ilki sarayın sahibi padişaktır. Padişah, sarayına gelen kızların karşısına dev kılığıyla çıkar, onların cesaretini ve sabrını ölçer. Padişahın sihirli sopaları, tarakları ve kırk sihirli dev hizmetçisi vardır.

Kırk devin, sahibinin her istediğini anında gerçekleştirebilme ve bir anda yok olup ortadan kaybolabilme gibi olağanüstü özellikleri vardır.

9.3. Çocuk Eğitimi Açısından Olumlu İletiler

- Masal cesaretin ve sabrın sonunda mükâfatının mutlaka olacağı mesajını vermektedir.

9.4. Çocuk Eğitimi Açısından Olumsuz İletiler

- Bu masalda padişah ve vezir dev padişahın sarayına izinsiz girmişlerdir. Başkasına ait olan bir eve o kişinin izni olmadan girilmesi çocuk eğitimi için olumsuz bir örnektir.

10. Altın Kozalaklı Gümüş Selvi

10.1. İnsanlar

Masaldaki ilk karakter çocuk sahibi olma hasretiyle yaşayan, hiç çocuğu olmayan bir kadındır. Bu kadın kendini avutmak için bir tahta parçasının üstüne kömürden kaş, göz çizip bütün gününü onunla geçirmektedir.

Kadının kocası eşinin bu durumundan, eviyle, kendisiyle ilgilenmemesinden dolayı üzülür ve sinirlenip tahta bebeği pencereden atar. Bebeğin düştüğü yerde gövdesi gümüşten, kozalakları altından bir selvi ağacı oluşmuştur.

Uzak ülkelerden birinin şehzadesi bir gün selvi ağacının altında konaklar ve bir kızla tanışır. O kıza âşık olur, fakat babası ülkesine geri çağırıldığı için kızdan ayrılıp ülkesine döner. Ancak hiçbir zaman o güzel kıızı unutamaz.

10.2. Olağanüstü Varlıklar

Bu masalın olağanüstü varlığı şehzadenin sevdiği kızdır. Kız, ay gibi güzel, uzun saçlı biridir. Bu kız altın kozalaklı selvinin kızıdır ve gün doğmadan selvi annesinin yanına gitmesi gerekir.

10.3. Çocuk Eğitimi Açısından Olumlu İletiler

- Bu masalda olumlu bir ileti yoktur.

10.4. Çocuk Eğitimi Açısından Olumsuz İletiler

- Peri kızının, sevdiği adam başkasıyla evlendi diye kendini asmak istemesi çocuklara olumsuz örnek olup, yanlış rol model olmaktadır.
- Şehzadenin peri kızını kapı deliğinden gözetlemesi, olumsuz davranışa örnektir. Çocukların da bu davranışı yapmasına neden olabilecek kötü bir davranıştır.

11. Kırk Oğlan

11.1. İnsanlar

Masalda adı geçen ilk kahramanlar, bir padişahın kırk oğludur. Bu kırk oğlan, yakışıklı ve babayiğit gençlerdir. Evlenme çağına gelen bu gençleri, babaları evlendirmek ister ancak en küçük oğlu, kırk kız kardeş bulup onlarla evlenmelerinin daha uygun olacağını söyler. Bunun için kırk erkek kardeş bir yolculuğa çıkıp şehir şehir kırk kız kardeş ararlar.

Padişahın kırk oğlunun, kız bulmak için gezdiği ülkelerden birinde, Acem şahı ve onun güzeller güzeli kırk kıızı vardır. Acem şahının ordusu, kırk kızını kaçırmak isteyen devlerle seneler boyu savaşmış ancak devlerden kurtulamamışlardır.

11.2. Olağanüstü Varlıklar

Bu masalda olağanüstü özellikleri olan devlerden bahsedilmektedir. Padişahın küçük oğlunun karşılaştığı ilk dev, bir dudağı yerde bir dudağı gökte, koca dili dışarıda, gözleri mağara kapısı kadar olan bir devdir. Küçük şehzade, bu devi öldürüp, kulaklarını kesip cebine koymuştur.

Küçük şehzadenin karşılaştığı diğer devler ise, dünyanın en kuvvetli devleridir. Bu devler, yedi senedir acem şahının kırk kızını almak için şahın ordusuyla savaşmaktadır. Küçük şehzade, devleri öldürüp, bu kızlarla, kardeşleri ve kendi evlenir.

11.3. Çocuk Eğitimi Açısından Olumlu İletiler

- Padişahın kırk oğlunun, iş bölümü yapıp, nöbetleşe birbirlerini korumaları, kardeşler arasında gösterilen güzel bir dayanışma örneğidir.

11.4. Çocuk Eğitimi Açısından Olumsuz İletiler

- Öldürmek, kan fışkırmak, kulaklarını kesip cebine koymak, canı cehenneme gitmek gibi ifadeler, çocuk psikolojini olumsuz etkileyecek unsurlardır.

12. Güneş Kızı

12.1. İnsanlar

Zengin bir adamın, üç oğlu vardır. Büyük oğlu, vezirin kızıyla evlidir. Ortanca oğlu, fakir bir kızla evlidir. En küçük oğlu ise, evlenmek istememektedir. Ancak bir gün o, bir çobanın üç kızının konuşmasına kulak misafiri olur ve çobanın küçük kızıyla evlenmek ister.

Çobanın üç kızından en büyüğü ve ortancası zengin bir adamla evlenmek ister. Küçük kız ise evleneceği adamda zenginlik aramaz, sadece saçları ipekten, dişleri inciden bir oğlu ve bir kızı olmasını ister. Büyük ve ortanca kız, kıskanç ve kötü niyetli kişilerdir. Küçük kardeşlerinin istediği gibi bir evlilik yapmasından sonra doğan bebeklerini para karşılığında başkasına verirler. İki köpek yavrusu getirip, sen bu köpek yavrularını doğurdun derler.

İhtiyar karı- koca küçük kızın çocuklarını bir dere kenarında bulur ve evlatlarıymış gibi büyütür. Bu iki yaşlı, iyi kalpli, merhametli kişilerdir.

12.2. Olağanüstü Varlıklar

Çobanın küçük kızının çocukları, inci dişli, ipek saçlıdır. Normalde hiçbir insanın bu özellikleri olmayacağı için, bu iki kardeşin bu özellikleri olağanüstüdür.

İpek saçlı oğlan, kardeşinin isteklerini yerine getirmeye çalışırken yolda bir at görür. Zor durumda kalan ipek saçlı oğlana, at yardım eder. At, onunla konuşur ve hızlıca gitmek istediği yere götürür.

Dev ve devin kızı, ipek saçlı oğlanı sever ve onu korurlar. Güneş kızı ulaşmasına yardımcı olurlar. Güneş kız ise çok uzak yerlerde yaşayan, olağanüstü özellikleri olan bir karakterdir. Erkek kardeşinin, kız kardeşine arkadaş olsun diye kaçırıp getirdiği Güneş kız, bu iki kardeşin gerçek anne babalarını bulmalarına yardım eder. Masalın sonunda ipek saçlı oğlan ile evlenir.

12.3. Çocuk Eğitimi Açısından Olumlu İletiler

- Bu masalda ruhsal bir ihtiyaç olan sevme ve sevilme kavramları üzerinde durulmakta, insanın sevdiği kişi için birçok fedakârlıklar yapabileceği ortaya konmaktadır.
- Yalan söyleyen kişilerin bir gün mutlaka cezasını çekeceği, gerçeklerin eninde sonunda ortaya çıkacağı anlatılmak istenmiştir.

12.4. Çocuk Eğitimi Açısından Olumsuz İletiler

- Çocuklarının annesinin beline kadar toprağa gömülmüş olması, çocuk psikolojisini etkileyecek olumsuz bir durumdur.

13. Altın Araba

13.1. İnsanlar

Masalda adı geçen ilk karakter padişahtır. Padişah, çevresindeki insanlara yapılması neredeyse imkânsız işler söyleyip onları sınava tabi tutar. Yapamamaları durumunda ise, onları ölüm ya da hapis cezasıyla tehdit eder.

Vezir, sakallı, ihtiyar bir kişidir. Padişahın verdiği zor görevi yapamayınca, çare bulmak için şehir şehir gezer.

Bir çiftçi, vezirle yolda karşılaşır. Vezirin söyledikleri ilk başta ona saçma gelir, ancak kızı sayesinde masalın sonunda zengin olur.

Çiftçinin kızı, on üç yaşında, akıllı, cesur bir kızdır. Vezirin canını kurtarmasına yardım eder. Sonra da zekâsı sayesinde padişahın bir sürü hediye alır.

13.2. Olağanüstü Varlıklar

Bu masalda olağanüstü varlık yoktur.

13.3. Çocuk Eğitimi Açısından Olumlu İletiler

- Masalda, zor durumda kalan kişilere hiçbir karşılık beklemeden yardım etmenin güzelliği anlatılarak davranış eğitimi verilmektedir.

13.4. Çocuk Eğitimi Açısından Olumsuz İletiler

- Çiftçinin ve vezirin sorulan sorulara ilk başta doğru cevaplar vermemesi, yalan söyleme davranışına örnek oluşturur.

14. Rüzgâroğlu

14.1. İnsanlar

Masalın ana karakteri Rüzgâroğlu'dur. Rüzgâroğlu, az konuşup çok dinleyen, her gün ava çıkan, evli, iki çocuğu olan, mutlu bir aileye sahip, zengin bir adamdır.

Rüzgâroğlu'nun karısı, eşine sadık, zor zamanlarında eşine destek olan, güzel bir kadındır.

Rüzgâroğlu'nun kızının adı Gülyüz'dür. Gülyüz, dört yaşında güzel bir kız çocuğudur. Oğlunun adı ise Nuryüz'dür. Nuryüz ise beş yaşında, yakışıklı bir oğlan çocuğudur.

Değirmenci, Nuryüz ile Gülyüz nehrin akıntılı sularında ailelerini kaybedince, bu iki çocuğu bulup evlat edinmiş. Kendi çocukları gibi koruyup, onları büyütüştür.

Masalın kötü karakteri, başyaverdir. Başyaver, Rüzgaroğlu'nun karısını saraya aşçı diye alıp, kendisine eş olmasını istemiştir. Bu teklifi kabul etmeyen kadını bir sandığa koyup, denize atmayı planlamaktadır.

14.2. Olağanüstü Varlıklar

Bu masalda olağanüstü bir varlık yoktur.

14.3. Çocuk Eğitimi Açısından Olumlu İletiler

- Masalda, Rüzgaroğlu'nun, başında sahibi bulunmayan malı almanın hırsızlık olacağını düşünmesini, çocuklara davranış eğitimi veren güzel bir örnektir.
- Masalla öğrencilere karşılıksız iyilik yapmanın bir gün mutlaka bize fayda sağlayacağı, çıkarıcı davranmanın ve bencilliğin zararını kişinin yine kendisinin göreceği mesajı verilmiştir.
- Aile hayatının ve aile dayanışmasının önemi vurgulanmaktadır.

14.4. Çocuk Eğitimi Açısından Olumsuz İletiler

- Başyaverin, kadını sandığa kilitleyip, denize atmak istemesi olumsuz bir örnektir. Bunun yerine başyaver, kadını serbest bırakmadı ya da ceza verdi denilebilir.

15. Sihirli Tavşan

15.1. İnsanlar

Masalda padişahın üç oğlu ve bir küçük kızı vardır. Padişahın büyük ve ortanca oğulları, keyiflerine düşkün, kıskanç, yalancı kişilerdir. Küçük oğlu ise, cesur, yardımsever, iyi niyetli bir kişidir.

Küçük kız ise bir gün sarayın bahçesinde oynarken kaybolur. Padişah ve sultan bu duruma çok üzülür ancak bir süre sonra kızlarının geri geleceğini düşünür.

Kuşlar padişahı ve sultanı, kızlar padişahı ve atlar padişahı, padişahın küçük oğlunu hatalarından dolayı cezalandırmak ister. Sonra bundan vazgeçip ceza yerine görev verirler. Görevleri yerine getiren küçük şehzadeye, bu üç padişah çeşitli ödüller verir.

15.2. Olağanüstü Varlıklar

Sarayın bahçesindeki senede bir tane yetişen kıymetli elma, her sene çalınmaya başlayınca padişahın oğulları sırayla elmayı çalan, altın kuşu aramaya çıkarlar. Altın kuş, rengârenk, göz alıcı güzellikte kanatları olan bir kuştur.

Üç kardeş, yolda sihirli bir tavşanla karşılaşır. Bu tavşan, kar gibi bembeyaz, konuşabilen bir tavşandır. Üç kardeşe yardım edip onlara nasihatler verir. Sadece küçük oğlan, tavşanın nasihatlerini dinler ve ağabeylerini de kız kardeşini de bulup saraya getirir.

Diğer bir karakter ise altın kızdır. Altın kız, güneş kadar parlak saçlı, ayın on dördü gibi güzeldir. Bu güzel kız, masalın sonunda küçük şehzade ile evlenir.

Bir dudağı yerde, bir dudağı gökte korkunç iki Arap, küçük şehzadeyi tutup kuşlar padişahının huzuruna çıkarır.

15.3. Çocuk Eğitimi Açısından Olumlu İletiler

- Bu masal ile zor durumda kalan insanlara yardım etmenin vereceği hazzın çok büyük olduğu belirtilerek, yardımseverlik eğitimi kazandırılmaktadır.
- Masalda çıkarıcı davranmanın, kıskançlığın ve bencilliğin zararını, kişinin yine kendisinin göreceği örneklendirilerek, çocuklar günlük hayatın gerçeklerine karşı bilinçlendirilmektedir.
- Bir şeyden yılmamanın ve verilen sözü yerine getirmenin önemi ve doğruluğu vurgulanmaktadır.

15.4. Çocuk Eğitimi Açısından Olumsuz İletiler

- Bir dudağı yerde, bir dudağı gökte korkunç Araplar, çocuk psikolojisini olumsuz etkileyecek karakter örnekleridir.

16. Konuşan Kaval

16.1. İnsanlar

Padişahın, Yaprak ve Fidan adında iki kızı vardır. Bu kızların kendileri de, ahlakları da çirkindir. Kızlar küçük kardeşleri, Dal'ı kıskanıp ona kötü davranırlar.

Bu iki kızın annesi, onlar çok küçükken ölürlü. Padişah başka biriyle evlenir. Yaprak ve Fidan'ın üvey annesi, iyi kalpli bir kadındır. Bu kadının Dal adında bir kızı olur. Üvey anne, Yaprak ve Fidan'ı kendi kızından ayırt etmez, onların her istediğini yapar.

Diğer bir karakter ise sarayın çobanıdır. Çoban bir gün kavak ağacını altına oturup dinlenirken, ağaçtan bir dal kesip kaval yapar. Bu kaval çok güzel ses çıkarır. Sesi duyan padişah, kızının bir kaval ağacına dönüştüğünü anlar.

16.2. Olağanüstü Varlıklar

Dal, kendi de, ahlakı da güzel bir kızdır. Herkes onu, iyi kalpli olduğu için çok sever. Dal, babasının Hindistan'dan getirdiği gümüş tasla oynarken dereye düşer. Sihirli tas, küçük kızın ölmemesi için onu dere kenarında bir kavak ağacına dönüştürür.

16.3. Çocuk Eğitimi Açısından Olumlu İletiler

- Güzel ahlakın ve iyi kalpli olmanın en büyük erdem olduğu anlatılmıştır.
- Çıkarıcı davranmanın ve bencilliğin zararını, kişinin yine kendisinin göreceği örneklendirilmiştir.

16.4. Çocuk Eğitimi Açısından Olumsuz İletiler

- Masalda olumsuz bir ileti yoktur.

17.Limon Kız

17.1.İnsanlar

İyiliksever bir padişahın, bir eşi ve yaramaz bir oğlu vardır. Padişahın yaramaz oğlu bir gün yaşlı bir kadının testisini kırar. Fakir, ihtiyar kadın, bu duruma çok üzülür ve yaramaz şehzadeye “Limon kıza âşık olasin da, onu göremeyesin ” diye beddua eder. Şehzade, limon kızı merak eder, onu aramaya çıkar. Limon kızı ararken başından bir sürü olay geçer, ama sonunda Limon kız ile evlenir.

Arap kız, şehzadeyi kandırıp, ona kendini limon kız olarak tanıtır. Arap kız, çirkin, yalancı biridir.

Limon kızı evladı gibi seven ve ona evini açan kişi ise ihtiyar kadındır.

17.2.Olağanüstü Varlıklar

Yolda şehzadenin karşılaştığı ihtiyar adamın birdenbire ortadan kaybolmak gibi olağanüstü bir özelliği vardır. Bu adam, şehzadeye limon kızı bulmasında yardımcı olur.

Limon kız, aslında bir peri kızıdır. Limon kızın ağaçlarla konuşup, kuş olup uçmak gibi olağanüstü özellikleri vardır. Limon kız, çok güzel bir peridir.

Şehzade, limon kızı kaçırmak isterken büyük bir dev ona engel olmaya çalışır. Ancak devin tüm engellemelerine rağmen şehzade devden kurtulur.

17.3.Çocuk Eğitimi Açısından Olumlu İletiler

- Yalan söyleyen kişilerin bir gün mutlaka cezasını çekeceği, gerçeklerin eninde sonunda ortaya çıkacağı mesajı verilmiştir.
- Çevremizdeki insanlara ve onların eşyalarına zarar vermenin güzel bir şey olmadığı örneklendirilmiştir.

17.4.Çocuk Eğitimi Açısından Olumsuz İletiler

- Masalda olumsuz bir ileti yoktur.

18.Tuz

18.1.İnsanlar

Masalda adı geçen ilk kahraman padişaktır. Padişah, akli kıt, yaşına, padişahlığına yakışmayan hareketler yapan, herkesi kendine güldürten, devlet işleriyle uğraşmayan, bütün vaktini eğlence ve ava gitmekle geçiren biridir.

Padişahın üç oğlu vardır. Bu oğlanlardan büyüğü ve ortancası, babalarına sürekli yalakalık yapan şehzadelerdir. Küçük şehzade ise iyi kalpli, babasını gerçekten seven bir gençtir.

İki Arap cellât, küçük şehzadeyi cezalandırmak için görevlendirilmişlerdir. Ancak küçük şehzadeyi herkes gibi çok seven cellâtlar, şehzadeye kıyamaz, onun gömleğini alıp tavşan kanıyla kirletirler ve şehzadeyi serbest bırakırlar.

Masalda adı geçen ihtiyar ise, şehzadenin isteği üzerine onu evlat edinir. Hiç kimsesi olmayan yaşlı kadın, şehzadeye yemek, yatacak yer verir, evini şehzadeyle paylaşır.

18.2.Olağanüstü Varlıklar

Masalda olağanüstü özellik taşıyan bir karakter yoktur.

18.3.Çocuk Eğitimi Açısından Olumlu İletiler

- Karşımızdaki kişiyi iyice dinleyip, anlamadan karara varılmaması gerektiği mesajı verilmiştir.

18.4. Çocuk Eğitimi Açısından Olumsuz İletiler

- Masalda geçen, kafasını uçurun, parça parça doğrutırım gibi ifadeler çocuk psikolojisini olumsuz etkileyecek unsurlar olarak tespit edilmiştir.

19.Kırk Haramiler

19.1.İnsanlar

Bağdat'ın zengin bir padişahı vardır. Bu padişahın iyi kılıç kullanan, korkusuz, güzel bir kızı vardır. Padişahın güzel kızı, sarayın hazinesini çalan kırk haramilere karşı sarayı korur, askerlerin yapamadığı işi başarır.

Kırk haramilerin başı olan Hırsız Tahir, güzel sultandan kaçarken kaşının üstü kopar. Bunun intikamını almak için kılık değiştirip sultanla evlenir. Hırsız Tahir, acımasız, kötü kalpli biridir.

Sultan, Hırsız Tahir'den kaçarken bir kervandan yardım ister. İlk başta kendini iyi biri gibi gösterip, sultanı koruyan kervanbaşı, daha sonra güzel sultanı Mısır padişahına cariye olarak satmayı planlar. Kötü kalpli kervanbaşı yirmi kese altın karşılığı sultanı saraya satar.

Sarayına satılan sultanla evlenen Mısır padişahı, iyi kalpli, güçlü bir kişidir. Sultanı çok seven padişah, onu Hırsız Tahir'den ve tüm kötülüklerden korumak için elinden geleni yapar.

19.2.Olağanüstü Varlıklar

Hırsız Tahir'in eline düşüp, ölmek üzere olan sultanı, iki güvercin kurtarır. Güvercinlerin insanlar gibi konuşabilme özelliği vardır. Bu iki güvercin sultana nasıl kurtulacağını anlatırlar.

19.3.Çocuk Eğitimi Açısından Olumlu İletiler

- Masalda insanın kendisine ait olmayan bir şeyi almasının hırsızlık olduğu anlatılarak, doğru bir davranış olmadığı belirtilmektedir.

19.4. Çocuk Eğitimi Açısından Olumsuz İletiler

- Masalda Hırsız Tahir'in sağ kaşının kopması ve Hırsız Tahir'in, sultanı yakmak istemesi çocuk psikolojisini olumsuz yönde etkileyecek örnekler olarak belirlenmiştir.

20.Doğruluk

20.1.İnsanlar

Fakir bir kadının üç oğlu vardır. Kocasını yeni ölen kadın, artık paralarının kalmadığını, çalışıp para kazanmaları gerektiğini oğullarına söyler. Üç kardeş para kazanmak için yola çıkar. Büyük ve ortanca kardeşler, kötü

kalpli, paylaşmayı bilmeyen ve kıskanç kişilerdir. Küçük kardeşlerini yolda, aç, susuz bırakırlar.

Küçük kardeş, iyiliksever, paylaşmayı bilen, yardımsever biridir. Öğrendiği bilgilerle sadece kendi zengin olmakla kalmaz, başkalarına da yardım eder.

Fakir değirmenci, yaşlı bir adamdır. Küçük kardeşin dediklerini yapınca bir sürü altını olur.

Diğer bir karakter ise padişahtır. Padişahın çok güzel ama kör bir kızı vardır. Bu yüzden padişah ve kızı çok üzgündür. Küçük kardeş, devlerden öğrendiği bilgi ile kızın gözlerini iyileştirir ve onunla evlenir.

20.2. Olağanüstü Varlıklar

Küçük kardeş dolaşırken, yirmi devin evine girer. Devler insanlara göre çok büyük ve insan eti yiyen canlılardır.

20.3. Çocuk Eğitimi Açısından Olumlu İletiler

- Bu masal ile zor durumda kalan insanlara yardım etmenin vereceği mutluluğun çok büyük olduğu belirtilerek, yardımseverlik eğitimi verilmektedir.
- Masalda çıkarıcı davranmanın, kötü kalpli olmanın, kıskançlığın ve bencilliğin zararını kişinin yine kendisinin göreceği örneklendirilerek, çocuklar günlük hayatın gerçeklerine karşı bilinçlendirilmişlerdir.

20.4. Çocuk Eğitimi Açısından Olumsuz İletiler

- Masalda insan yiyen devlerin olması ve küçük kardeşin zengin olmak için fareyi nefessiz bırakarak öldürmesi, çocuk psikolojisini olumsuz yönde etkileyecek unsurlar olarak değerlendirilmiştir.

21. Keloğlan'ın Ali Cengiz Oyunu

21.1. İnsanlar

Keloğlan'ın anası, küçük bir evde oğluyula yaşayan bir kadındır. Oğlunun ısrarı üzerine, padişahın kızını Keloğlan'a ister.

Padişah, Keloğlan'ın anasını geri çevirmez, Ali Cengiz Oyunu'nu öğrendiği takdirde kızını vereceğini söyler. Masalın sonunda güzel kız ile Keloğlan evlenir.

Ali Cengiz'in kızı ve karısı, Keloğlan'a acır. Ali Cengiz'in Keloğlan'ı öldürmemesi için ne yapması gerektiğini ona söyler.

21.2. Olağanüstü Varlıklar

Keloğlan, çobanlık yapan fakir bir gençtir. Amacı padişahın güzel kızıyla evlenmektir. Ali Cengiz'den kaçarken, masal boyu çeşitli kılıklara girip değişir. Tazı, koç, serçe, gül, darı, tilki olur, sonunda Ali Cengiz'i yener.

21.3. Çocuk Eğitimi Açısından Olumlu İletiler

- Doğru sözlü olmanın, sözünde durmanın önemi belirtilmiştir.

21.4. Çocuk Eğitimi Açısından Olumsuz İletiler

- Ali Cengiz'in, oyunlarını kırk günde öğrenen kişileri mağaraya götürüp kesmesi çocuk psikolojisini olumsuz olarak etkileyecek bir unsurdur.

22.Keloğlan'ın Köse'ye Masalı

22.1.İnsanlar

Keloğlan'ın yaşlı babası, son günlerini yaşarken oğluna köselerle alışveriş yapmamasını nasihat eder. Birkaç ay sonra ölür.

Keloğlan, altı batman buğdayı alıp, değirmene gider. Değirmenci, köse bir adamdır. Buğday öğütüldükten sonra değirmenci ekmeği pişirirken Keloğlan'a bir teklifte bulunur. Masalı en güzel anlatan ekmeğin sahibi olacaktır. Hazır cevap Keloğlan, değirmenciye gerekli cevabı vererek ekmeği alıp evine gider.

22.2.Olağanüstü Varlıklar

Masalda olağanüstü karakter bulunmamaktadır.

22.3.Çocuk Eğitimi Açısından Olumlu İletiler

- Kendine ait olmayan bir şeyi almanın doğru bir davranış olmadığı anlatılmaktadır.

22.4. Çocuk Eğitimi Açısından Olumsuz İletiler

- Masalda olumsuz bir ileti yoktur.

23.Hamamcı ile Keloğlan

23.1.İnsanlar

Fakir bir kadınla oğlu vardır. Bu kadının oğlunun adı Keloğlan'dır.

Keloğlan tavuklarını satmaya gittiğinde, kötü kalpli, düzenbaz hamamcı, tavuğu alır, parasını vermez. Bunun üzerine Keloğlan çeşitli kılıklara girip hamamcıdan intikamını alır.

Hamamcı, bütün uğraşlarına rağmen Keloğlan'la başa çıkamaz. Padişah'tan yardım ister. Padişahın elinden de kurtulan Keloğlan, sonunda padişahın kızı ile evlenir.

23.2.Olağanüstü Varlıklar

Masalda olağanüstü varlık yoktur.

23.3.Çocuk Eğitimi Açısından Olumlu İletiler

- Masalda çıkarıcı davranmanın ve kötü kalpli olmanın zararını, kişinin yine kendisinin göreceği anlatılmıştır.

23.4. Çocuk Eğitimi Açısından Olumsuz İletiler

- Keloğlan'ın hamamcıyı kırbaçla dövmesi ve hamamcının eşyalarını çalması, hamamcının da Keloğlan'dan aldığı tavuğun ücretini ödememesi olumsuz davranışlara örnektir. Çocuklara yanlış rol model olmaktadır.

Sonuç

İncelenen bu kitapta 128 tane insan karakterine, 49 tane olağanüstü özellikler taşıyan karaktere yer verilmiştir.

İnsan karakterlerin 69 tanesi erkek, 53 tanesi kadın, 6 tanesi de çocuktur. Karakterlerin çoğu, padişah, padişah kızı, padişah oğlu ve sultandan oluşmaktadır. Kitapta 18 tane padişah kızı, 23 tane padişah, 16 tane padişah oğlu ve 6 tane sultan karakteri vardır. Padişahların kızlarının en küçüğü daha akıllı, daha iyiliksever ve daha güzeldir. Padişahın oğullarının en küçüğü daha akıllı, daha iyiliksever, daha yakışıklı ve daha cesurdur. Küçük çocuklar, örnek davranışlar sergileyen, ülkesini veya birilerini kurtaran kişi durumundadır. Bunların dışında anne-baba, karı- koca, ihtiyar amca, koca karı gibi masalarda çok büyük rolleri olmayan karakterler de vardır.

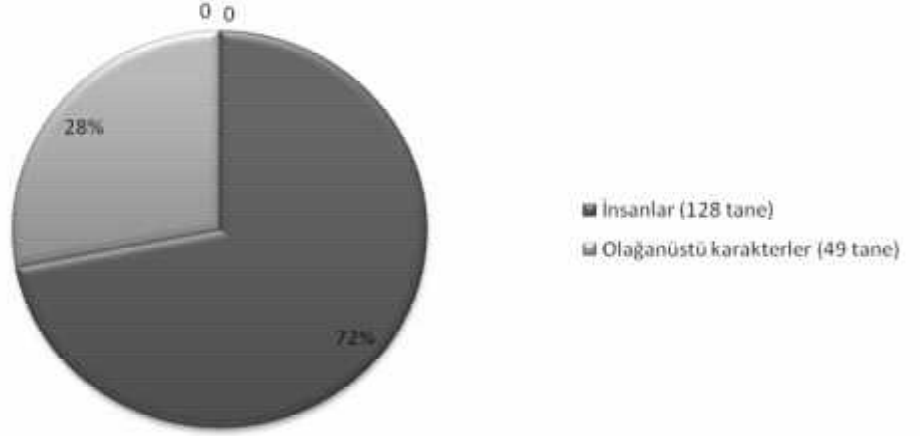
İnsan karakterler, genellikle iyi olan ve kazanan karakterler olarak anlatılırken, olağanüstü özellikler taşıyan karakterler ise genellikle kötü olan ve kaybeden karakterler olarak betimlenmiştir.

49 olağanüstü özellik taşıyan karakterden, 13 tanesi dev, 5 tanesi peri kızı ve 4 tanesi Arap'tır. Devler insan yiyen, insanlardan çok daha güçlü ve büyük olarak ifade edilmişlerdir. Peri kızları ise uçmak, birdenbire kaybolmak, insanları başka varlıklara çevirmek gibi olağanüstü özelliklere sahiptir. Bir de olağanüstü varlıklar dışında, bir takım olağanüstü özelliklere sahip insan karakterleri vardır. Mesela; ağladıkça gözlerinden inci dökülen kız, yeryüzünde olan bitenin haberini alan adam, hayvan şekline dönüşebilen insanlar, inci dişli, ipek saçlı kardeşler gibi...

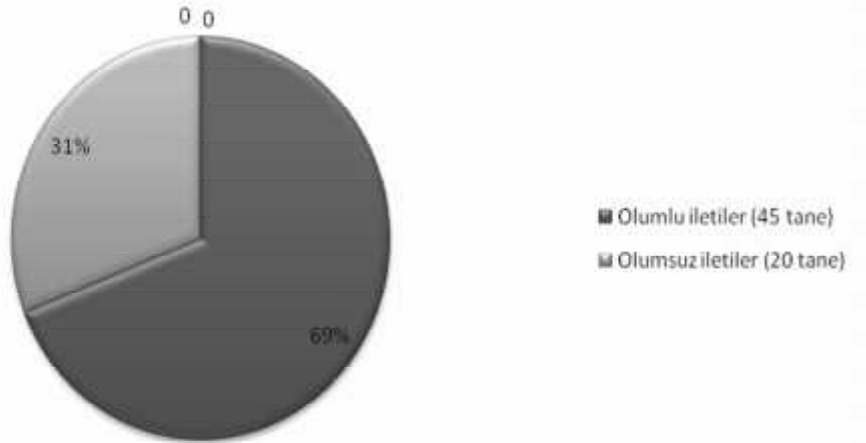
İncelenen masalarda çocuklara örnek olabilecek, olumlu davranış kazandıracak, psikolojik ve kişisel gelişimlerine katkı sağlayacak birçok olumlu ileti vardır. Bencilliğin, çıkarıcı davranışların, kötü kalpli olmanın, önyargılı hareketlerin ve kıskançlığın olumsuz davranışlar ve özellikler olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca insanları dinlemenin, arkadaşlığın, zor durumda kalanlara yardım etmenin, cömertliğin, sözünde durmanın, doğru sözlü olmanın önemi anlatılmış, vurgulanmış, bunlarla ilgili rol modeller ortaya konmuştur. Anne babaların her zaman evlatlarının iyiliğini isteyeceği, aile içi görev dağılımının güzelliği, dünyada sağlıktan daha önemli bir şey olmadığı mesajı verilmiştir.

Olumlu davranışların yanı sıra, kitapta çocukların ruhsal gelişimlerini olumsuz bir biçimde etkileyecek, belki de fiziksel olarak kendilerine zarar vermelerine sebep olacak iletiler bulunmaktadır. Masalarda karakterlerin yaşadıkları yanma, boğulma gibi felaketlerin de çocukların iç dünyalarında kötü etkiler uyandıracığı açıktır. Ayrıca insan yiyen korkunç devler, kediye işkence yaparak döven insanlar, kızının gözünü çıkarmak isteyen üvey anne, olumsuz masal karakterleri arasındadır. Bazı karakterlerin yaşadığı felaketler ise, çocukların kesinlikle duymaması veya okumaması gereken (başının kesilmesi, bileğinin kopup kanların fışkırması, parmaklarının kızartılması, kendini asmak istemesi gibi) olumsuzluklardır.

İncelenen masalarda "insanlar" ve "olağanüstü karakterler"

İncelenen masalarda "olumlu iletiler" ve "olumsuz iletiler"

Öneriler

- Türk masallarıyla ilgili geniş derlemeler yapılmalı, bu derlemeler ülkemizin sadece bir bölgesini değil, tüm bölgelerimizi kapsamalıdır. Böylece Türk Masal kültürü genişletilmeli ve yapılan bu derlemelerle ilgili daha geniş incelemeler ve çalışmalar hazırlanmalıdır.
- Masalların okul öncesi dönemdeki çocuklar ve ilköğretim birinci kademedeki eğitim gören çocuklar için eğlenerek öğrenmenin yanı sıra davranış kazandırmada, çocuk terbiyesinde, günlük hayatta karşılaştığı problemleri çözmeye de önemli bir yere sahip olduğu unutulmamalı ve masal kitaplarının yayınlanmasında bu konuda özen gösterilmeli ve sorumlu davranılmalıdır.
- Masallar vermiş oldukları birtakım mesajlar yoluyla, çocuğun kötü davranışlardan uzaklaşmasını ve iyi davranışlara yönelmesini teşvik etmelidir.
- Masallardaki şiddet içerikli, korku içerikli sahneler, kısaca çocuğa kötü örnek olabilecek tüm sahneler, masallardan, masalın yapısı bozulmadan çıkartılmalıdır. Söz gelimi, gözlerin oyulması, bileğin kesilmesi, başın kopartılması sahnesi verileceğine, kısaca cezalandırılmıştır denilip geçilmelidir.
- Yapılan bu çalışma gibi, diğer masal kitaplarıyla da ilgili çalışmaların sayısı artırılarak, bu konu da öğretmenler ve anne babalar bilinçlendirilmeli, seçecekleri masalların karakter ve iletilerini dikkate almaları sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- ÇETİNKAYA, Zeynep (2007), Masalların Türkçe Öğretimindeki Yeri ve Önemi, <http://tez2.yok.gov.tr/> adresinden 12 Kasım 2010 tarihinde alınmıştır.
- PÜSKÜLLÜOĞLU, A. (1994), Arkadaş Türkçe Sözlük, Akçağ Yayınları, Ankara.
- KANTARCIOĞLU, S. (1991), Eğitimde Masalın Yeri, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- SAKAOĞLU, Saim (1999), Masal Araştırmaları, Akçağ Yayınları, Ankara.
- TDK, (1969), Türkçe Sözlük, Türk Tarih Kurumu, Ankara.
- TEZEL, N. (1985), Türk Masalları Cilt I, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- TEZEL, N. (1985), Türk Masalları Cilt II, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- YAVUZ, M. H. (2002), Masallar ve Eğitimsel İşlevleri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara